

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Zbigniew Puskarski

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,
w sprawie **S.F.**

skazanego z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 271 § 3 k.k. in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 lutego 2025 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku - Białej

z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt VII Ka 805/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Cieszynie

z dnia 12 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 825/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Bielsku - Białej do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

Waldemar Płóciennik

Dariusz Kala

Zbigniew Puskarski

UZASADNIENIE

S.F. został oskarżony o to, że (poniższa numeracja zarzutów zgodna z komparycją wyroku):

1. w dniu 01 kwietnia 2016 r. w U., woj. [...], chcąc aby K.W. jako Prezes firmy B. sp. z o.o. z/s w U. popełnił przestępstwo, nakłonił go do wystawienia w celu osiągnięcia korzyści majątkowej faktury VAT nr [...] na kwotę 61.500 euro stanowiącą równowartość 262.506,60 zł poświadczającą nieprawdę co do sprzedaży pojazdu m-ki A. firmie B.. s.r.o. z/s w T. (Słowacja), tj. o czyn z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 271 § 1 i 3 k.k.;
2. w dniu 01 kwietnia 2016 r. w U., woj. [...], chcąc aby K.W. jako Prezes firmy B. sp. z o.o. z/s w U. popełnił przestępstwo nakłonił go do wystawienia nierzetelnej faktury VAT nr [...] na kwotę 61.500 euro poświadczającą nieprawdę co do sprzedaży pojazdu m-ki A. firmie B.. s.r.o. z/s w T. (Słowacja), tj. o czyn z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 62 § 2 k.k.s.

Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 825/22 Sąd Rejonowy w Cieszynie:

- w punkcie 4. uznał oskarżonego S.F. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie III oskarżenia, co stanowi przestępstwo z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 §1 k.k. w zw. z art. 18 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i za to na mocy art. 271 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności;
- w punkcie 5. uznał oskarżonego S.F. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w punkcie IV oskarżenia, co stanowi przestępstwo skarbowe z art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 1 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 grudnia 2016 r. w zw. z art. 2 § 2 k.k.s. i za to na mocy art. 62 § 2 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 grudnia 2016 r. w zw. z art. 2 § 2 k.k.s. wymierzył mu karę grzywny w wysokości 60 (sześćdziesięciu) stawek dziennych ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 (stu) złotych;
- w punkcie 6. na mocy art. 8 § 2 k.k.s. stwierdzając, że czyny przypisane oskarżonemu S.F. w punkcie 4 oraz 5 wyroku, stanowią ten sam czyn wyczerpujący zarazem znamiona przestępstwa z art. 271 § 3 k.k. w zw. z art. 271 §1 k.k. w

brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. oraz przestępstwa skarbowego z art. 62 § 2 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 grudnia 2016 r. w zw. z art. 2 § 2 k.k.s. orzekł, że wykonaniu podlega kara pozbawienia wolności.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcia dotyczące drugiego z oskarżonych oraz w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł obrońca oskarżonego S.F., który zaskarżył to orzeczenie w całości, zarzucając mu:

I. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia tj.:

- 1) art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i zastąpienie jej dowolną oceną dowodów w odniesieniu do wyjaśnień oskarżonego S.F. obdarzając je walorem wiarygodności jedynie w części;
- 2) art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i zastąpienie jej dowolną oceną dowodów w odniesieniu do oceny wiarygodności wyjaśnień oskarżonego K.W. obdarzając w całości walorem wiarygodności wyjaśnienia składane przez niego przed Sądem;
- 3) art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i zastąpienie jej dowolną oceną dowodów w odniesieniu do zeznań świadka M. R. obdarzając je walorem wiarygodności jedynie w części;
- 4) art. 2 § 1 pkt 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. poprzez wydanie wyroku skazującego bez dostatecznych i wzajemnie uzupełniających się dowodów tworzących logiczną podstawę do poczynienia zgodnych z prawdą ustaleń faktycznych przy jednoczesnym naruszeniu zasad procesowych określających reguły dowodzenia sprawstwa i winy oraz zastąpienie ich domniemaniem winy oskarżonego z rażącym przekroczeniem granic swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i nieprzeprowadzeniu przez Sąd w pełni uzasadnionych wnioskowanych przez oskarżonego dowodów, a także poprzez niedostrzeżenie przy wyrokowaniu całokształtu ujawnionego materiału dowodowego co skutkowało szeregiem nieprawidłowych ocen;

- 5) art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. polegającą na bezpodstawnym oddaleniu wniosków dowodowych obrońcy oskarżonego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków: J.P., A.C., J.W., M.T.;
 - 6) art. 391 § 1 k.p.k. polegającą na zaniechaniu powtórnego wezwania świadka R.P. i odczytaniu zeznań złożonych przez niego w ramach pomocy prawnej w postępowaniu przygotowawczym poprzestając przy tym na jego nieudokumentowanych wyjaśnieniach dotyczących rzekomego braku możliwości przyjazdu do sądu, przy czym Sąd dysponował możliwością powtórnego wezwania świadka lub ukarania go grzywną;
 - 7) art. 378a § 1 k.p.k. polegającą na prowadzeniu rozprawy w dniach 02.03.2023 r.; 13.04.2023 r.; 25.05.2023 r.; 01.06.2023 r.; pomimo, że nie wystąpił żaden szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mówi ww. przepis, a oskarżony w sposób należyty usprawiedliwiał swoją nieobecność i wnosił o odroczenie rozprawy;
 - 8) art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. poprzez nierozstrzygnięcie na korzyść oskarżonego nie dających się usunąć wątpliwości co do jego sprawstwa i winy w zakresie zarzucanych mu czynów, albowiem prawidłowa ocena wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie powinna prowadzić do ustalenia, że ów materiał dowodowy nie jest wystarczający do udowodnienia oskarżonemu sprawstwa, w szczególności w sytuacji, kiedy główni świadkowie oskarżenia składają zeznania korespondujące z wyjaśnieniami oskarżonego;
- II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść, polegający na uznaniu, iż:
- 1) oskarżony S.F. składając wyjaśnienia w postępowaniu przygotowawczym przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów, gdzie w rzeczywistości była to omyłka pisarska, której oskarżony nie zauważył przy podpisywaniu protokołu z uwagi na przyjmowanie silnych leków przeciwbólowych;
 - 2) S.F. nie prowadził rozmów z R.P. na temat zakupu pojazdu będącego przedmiotem postępowania;
 - 3) pomiędzy S.F., a R.P. nie było konfliktu na tle ich wspólnej działalności, a R.P. nie miał interesu w tym, aby składać zeznania na niekorzyść S.F.;

- 4) S.F. faktycznie prowadził Spółkę B., a nie jak wyjaśnia był inwestorem i przedstawicielem handlowym;
- 5) K.W. prawidłowo wykonywał obowiązki prezesa zarządu Spółki B. z/s w U. tj. w sposób należyty prowadził dokumentację księgową firmy;
- 6) S.F. nie polecił oskarżonemu K.W. wystawienia faktury korygującej dot. sprzedaży pojazdu A.1;
- 7) Wystawienie faktury VAT nr [...] z dn. 01.04.2016 r. miało na celu uzyskanie korzyści majątkowej poprzez zawyżenie podstawy opodatkowania według stawki VAT 23% i zaniżenia podatku należnego o 49086, 60 zł;
- 8) Samochód będący przedmiotem niniejszego postępowania został sprzedany w Polsce w niewyjaśnionych okolicznościach, gdzie oskarżony S.F. wyjaśnił, że pojazd został sprzedany ostatecznie włoskiemu podmiotowi.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów;
ewentualnie o:
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I Instancji.

Ponadto obrońca, „z daleko idącej ostrożności procesowej”, zaskarżonemu wyrokowi dodatkowo zarzucił rażącą niewspółmierność kary, polegającą na orzeczeniu wobec oskarżonego kary 10 miesięcy pozbawienia wolności, w sytuacji, kiedy wymierzenie kary łagodniejszego rodzaju spełniłoby wszelkie cele prewencji ogólnej i indywidualnej. Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie łagodniejszej kary.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł również oskarżony S.F.. W apelacji tej, podnosząc zarzuty mogących mieć wpływ na treść orzeczenia błędów w ustaleniach faktycznych oraz pozbawienia go prawa do obrony, wnosił o uniewinnienie go od zarzucanych mu czynów, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2023 r., sygn. akt VII Ka 805/23, Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej utrzymał zaskarżony wyrok w mocy i orzekł o kosztach procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł obrońca oskarżonego S.F., który zaskarżył to orzeczenie w punkcie I., zarzucając mu:

1. „rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść wyroku, a to art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., polegające na nierozważeniu w sposób kompleksowy i rzetelny zarzutów apelacji oraz nieprawidłowe przeprowadzenie kontroli instancyjnej, co doprowadziło do przeniesienia błędnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności co do okoliczności stanowiących podstawę przypisania skazanemu sprawstwa oraz przeprowadzenie oceny zgromadzonego materiału dowodowego w sposób sprzeczny z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, w efekcie czego utrzymany w mocy został niesłuszny wyrok Sądu I instancji uznający winę S.F. Sąd odwoławczy jako sąd kontrolujący przede wszystkim prawidłowość orzekania sądu pierwszej instancji, obligowany jest rozważyć wszystkie zarzuty oraz wnioski sformułowane w środku odwoławczym i, o ile utrzymuje w mocy zaskarżone orzeczenie, powinien wykazać, dlaczego zarzuty skarżącego ocenił jako nietrafne, co jednak w niniejszej sprawie potraktowane zostało bardzo ogólnikowo;
2. rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść wyroku, a to art. 378a § 1 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. polegające na stwierdzeniu, że sąd I Instancji prawidłowo zastosował ww. przepisy i zasadnie podjął decyzję o prowadzeniu rozprawy pod usprawiedliwioną nieobecność oskarżonego w dniach 02.03.2023 r.; 13.04.2023 r., 25.05.2023 r.; 01.06.2023 r.; pomimo, że nie wystąpił żaden szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mówi w/w przepis, a oskarżony w sposób należyty usprawiedliwiał swoją nieobecność i wnosił o odroczenie rozprawy;
3. rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść wyroku, a to art. 167 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. polegające na zaniechaniu uzupełnienia materiału dowodowego, co leży w kompetencji Sądu Odwoławczego i odstąpienie od przesłuchania wnioskowanych przez obronę świadków: J.P., A.C., J.W., M.T. i R.P., co doprowadziło do powielenia

błędnych ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I Instancji w zakresie okoliczności sprzedaży pojazdu będącego przedmiotem niniejszej sprawy.

4. powyższe naruszenia prawa procesowego w zakresie gromadzenia i oceny dowodów oraz naruszenie prawa do obrony oskarżonego doprowadziło Sąd Odwoławczy do powielenia błędnych ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd I Instancji polegających na stwierdzeniu, że:

- oskarżony S.F. składając wyjaśnienia w postępowaniu przygotowawczym przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów, gdzie w rzeczywistości była to omyłka pisarska, której oskarżony nie zauważył przy podpisywaniu protokołu z uwagi na przyjmowanie silnych leków przeciwbólowych;
- S.F. nie prowadził rozmów z R.P. na temat zakupu pojazdu będącego przedmiotem postępowania,
- pomiędzy S.F., a R.P. nie było konfliktu na tle ich wspólnej działalności, a R.P. nie miał interesu w tym, aby składać zeznania na niekorzyść S.F.;
- S.F. faktycznie prowadził Spółkę B., a nie jak wyjaśnia był inwestorem i przedstawicielem handlowym;
- K.W. prawidłowo wykonywał obowiązki prezesa zarządu Spółki B. z/s w U. tj. w sposób należyty prowadził dokumentację księgową firmy;
- S.F. nie polecił oskarżonemu K.W. wystawienia faktury korygującej dot. sprzedaży pojazdu A.1;
- wystawienie faktury VAT nr [...] z dn. 01.04.2016 r. miało na celu uzyskanie korzyści majątkowej poprzez zawyżenie podstawy opodatkowania według stawki VAT 23% i zaniżenia podatku należnego o 49086, 60 zł”.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi II Instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna. Pomimo pewnych mankamentów, które wystąpiły w nadzwyczajnym środku zaskarżenia (zwłaszcza w zakresie formułowania zarzutów kasacyjnych), skarżący zdołał wykazać, że kontrola odwoławcza, przede wszystkim na skutek swej powierzchowności, nie została przeprowadzona w sposób

odpowiadający standardom z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., w konsekwencji czego organ *ad quem* zaabsorbował błędy popełnione w pierwszej instancji na grunt „swojego” orzeczenia.

Rozwijając ten wątek należy wskazać, że do zarzutu dotyczącego naruszenia art. 391 § 1 k.p.k. (związane z zaniechaniem podjęcia dalszych działań mających na celu doprowadzenie do przesłuchania świadka R.P. w toku postępowania jurysdykcyjnego i poprzestaniem na odczytaniu jego zeznań złożonych w postępowaniu przygotowawczym), sąd odwoławczy odniósł się zaledwie dwoma krótkimi zdaniami, o treści: „sąd podjął nieskuteczną próbę wezwania świadka przebywającego za granicą. Odczytanie zeznań niestającego świadka odbyło się z zachowaniem normy art. 391 § 1 k.p.k.” (k. 1156). Tak lakoniczne ustosunkowanie się do powyższego zarzutu bez wątplenia było niewystarczające. Trafnie podkreśla się bowiem w literaturze, że „w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje słuszny pogląd (akceptowany również w doktrynie), że gdy zeznania świadka przebywającego za granicą mają istotne znaczenie dla merytorycznego rozpoznania sprawy, sąd nie powinien automatycznie stosować odstępstwa od zasady bezpośredniości, lecz dążyć do spowodowania stawienia świadka na rozprawę lub przesłuchania go na odległość albo w drodze pomocy prawnej. Należy bowiem mieć na względzie zasadę prawdy materialnej, a gdy jest to dowód obciążający – także zasadę prawa do obrony przez stworzenie obronie możliwości zadawania pytań, gdy nie mogła ona tego czynić na wcześniejszym etapie postępowania. Dla realizacji tych zasad powinny zostać podjęte działania zmierzające do przesłuchania świadka. W tym celu sąd powinien podjąć czynności doręczenia świadkowi wezwania na rozprawę w takim terminie, aby mógł się on stawić, a gdyby było to niemożliwe, powinien wdrożyć procedurę przesłuchania go na odległość albo w drodze zagranicznej pomocy prawnej (por. wyroki SN: z 6.06.1997 r., III KKN 114/96, LEX nr 162239; z 2.10.1997 r., V KKN 355/97, Prok. i Pr.-wkł. 1998/5, s. 9; postanowienie SN z 11.03.2003 r., V KK 150/02, LEX nr 77022; zob. także R.A. Stefański [w:] Stefański, Zabłocki, Kodeks, t. 2, 2004, s. 720; Hofmański, Sadzik, Zgryzek, Kodeks, t. 2, 2011, s. 549–550). Wskazuje się ponadto, że zakres czynności poprzedzających skorzystanie przez sąd z możliwości, jakie stwarza art. 391 § 1, zależy od wpływu, jaki zaniechanie przesłuchania w toku postępowania jurysdykcyjnego świadka

przebywającego za granicą może mieć na urzeczywistnienie zasady prawdy materialnej oraz przysługujące oskarżonemu prawo do obrony. Podejmując decyzję o odczytaniu zeznań, sąd powinien mieć na uwadze nie tylko to, jakie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy mają depozycje świadka złożone w postępowaniu przygotowawczym, ale i to, jak wysoki jest stopień prawdopodobieństwa, że zeznania świadka złożone w toku postępowania jurysdykcyjnego będą istotnie odmienne od depozycji złożonych na wcześniejszych etapach procesu i jaki jest stopień prawdopodobieństwa, że na ich odmienną, a przy tym istotną dla rozstrzygnięcia sprawy treść mogą mieć wpływ w szczególności pytania obrońcy i oskarżonego (postanowienie SN z 23.08.2018 r., V KK 243/18, OSNKW 2018/12, poz. 79)” – D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2025, komentarz do art. 391, teza 15). Tego rodzaju analiz sąd odwoławczy bez wątpienia nie prowadził.

Wspomnianego standardu nie spełnia bowiem, co oczywiste, wskazana wyżej dwuzdaniowa konstatacja, jak i ogólnikowe uwagi (poczynione przez sąd odwoławczy przy okazji analizowania zarzutu podniesionego w punkcie I.5 apelacji obrońcy) o treści: „z punktu widzenia ustaleń co do tego, że przedmiotowy samochód nigdy nie był dostarczony świadkowi J. P. (nie został wywieziony za granicę) w świetle braku jakichkolwiek dokumentów potwierdzających zawarcie transakcji sprzedaży auta na rzecz ww. świadka, ustalanie czy z powodu ewentualnego konfliktu wypiera się on jakiegokolwiek zainteresowania ww. pojazdem jest bez znaczenia dla rozstrzygnięcia. Nie sposób również przyjąć, że J. P. - nie znając przecież charakteru zarzutów stawianych oskarżonemu - w swych zeznaniach miałyby zmierzać do przypisania oskarżonemu odpowiedzialności karnej” (k. 1155 v.). W tych ogólnikowych uwagach sąd odwoławczy nie wskazał w szczególności jakie dokumenty (mając na uwadze charakter umowy sprzedaży samochodu i realia przedmiotowej sprawy), poza fakturą VAT, powinny być sporządzone w związku z zawarciem tej transakcji. Nie została również w sposób właściwy przedstawiona (z uwzględnieniem specyfiki umowy sprzedaży samochodu i typowego przebiegu tego rodzaju transakcji) argumentacja bazująca na tezie o braku wydania pojazdu. Nie jest

także jasne (konsekwentne) stanowisko sądu odwoławczego co do kwestii ewentualnego negowania przez R.P. spornej transakcji (k. 1155 v. *in fine*).

Przy tej okazji należy nadmienić, że wywody poświęcone zarzutowi podniesionemu w punkcie I.5 apelacji (także z innych powodów niż wyeksponowane wyżej) wskazują, że organ *ad quem* z naruszeniem standardów kontroli odwoławczej rozpoznał również i ten zarzut. Sąd odwoławczy nie zwrócił bowiem uwagi na fakt, że z protokołu rozprawy z dnia 22 grudnia 2022 r. wynika, iż Sąd Rejonowy oddalając wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków J.P., J.W., A.C. i M.T., ograniczył się do konstatacji o treści: „wnioski te w sposób oczywisty zmierzają do przedłużenia sprawy, zwłaszcza, że w przypadku dwóch świadków obrońca nie zna adresu ich zamieszkania” (k. 913). Podkreślenie to jest o tyle istotne, że wniosek dowodowy o przesłuchanie ww. świadków obrońca złożył w dniu 28 listopada 2022 r., dochowując wyznaczonego przez sąd na rozprawie w dniu 24 listopada 2022 r., 3 - dniowego terminu na złożenie wniosków dowodowych (k. 884, 886 – 887). Brak znajomości adresu dwóch z czterech „zgłoszonych” świadków również nie może być podstawą do przyjęcia, że intencją wniosku dowodowego jest „oczywiste przedłużenie sprawy”, zwłaszcza, że obrońca we wniosku dowodowym wskazał sądowi proponowany przez siebie sposób pozyskania tych adresów. Nie można również nie zauważyć, że wyrok został wydany przez sąd I instancji dopiero w dniu 12 czerwca 2023 r. W tej sytuacji twierdzenie sądu I instancji, że ww. wniosek dowodowy „w sposób oczywisty zmierzał do przedłużenia sprawy” musi być ocenione – czego nie zauważył sąd odwoławczy - jako chybione.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika nadto, że także zarzut apelacyjny dotyczący oceny materiału dowodowego organ *ad quem* rozpoznał bardzo pobieżnie. Zdecydowana część wywodów poświęconych tej kwestii to uwagi o charakterze generalnym, które mogłyby zostać wykorzystane w innych sprawach, w których ujawnił się tego rodzaju problem. Uwagi osadzone w realiach przedmiotowej sprawy, liczące zaledwie kilka zdań, są zaś niezwykle ogólnikowe, co nie pozwala uznać, że ich sformułowanie zostało poprzedzone wnikliwą, dokonaną przez pryzmat zarzutów, analizą materiału dowodowego.

W sposób zdecydowanie pobieżny sąd odwoławczy rozpoznał zarzuty dotyczące naruszenia art. 378a k.p.k. i prawa do obrony, w kontekście rozpraw

przeprowadzonych w dniach 2 marca 2023 r., 13 kwietnia 2023 r., 25 maja 2023 r. oraz 1 czerwca 2023 r. Odnosząc się do tej kwestii Sąd Okręgowy wskazał bowiem, że „regulacja art. 378a § 1 k.p.k. w pełni pozwalała na prowadzenie postępowania dowodowego w dniu 2 marca 2023 r. Na marginesie dodać należy, że obrońca oskarżonego został o takiej możliwości uprzedzony (k. 969), do dnia rozprawy nie przedłożono oryginałów zaświadczeń lekarskich, a jedynie ich kserokopie. Niezależnie od tego w tym dniu przesłuchiowano świadków, zeznania których miały tylko marginalne znaczenie dla dokonanych ustaleń faktycznych (k. 2 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Rozprawę przerwano do dnia 13 kwietnia 2023 r., do czasu tej rozprawy (art 378a § 3 k.p.k.), nie złożono wniosku o powtórzenie postępowania dowodowego z dnia 2 marca 2023 r., uczyniono to dopiero na rozprawie w dniu 25 maja 2023 r., a więc po upływie terminu wskazanego w art. 378a § 3 k.p.k. W dniu 13 kwietnia 2023 r. nie prowadzono postępowania dowodowego (k. 1011) poza czynnościami związanymi z ustaleniem stanu zdrowia oskarżonego. Rozprawę przerwano do dnia 25 maja 2023 r. Wniosku o odroczenie tej rozprawy Sąd zasadnie nie uwzględnił wskazując, że z przedstawionych zaświadczeń lekarskich - nie wynikał stan niezdolności oskarżonego do udziału w rozprawie (k. 1050, k. 1056). Tylko celem umożliwienia oskarżonemu zajęcia stanowiska w sprawie rozprawę przerwano do dnia 1 czerwca 2023 r. (k. 1057). Nie uwzględniając wniosku o odroczenie rozprawy w tym dniu Sąd ponownie prawidłowo wskazał, iż z przedłożonych (kopi) zaświadczeń lekarskich nie wynika niezdolność udziału oskarżonego w rozprawie (k. 1061, k. 1063). W powyższej sytuacji brak jest podstaw do uznania, że doszło do naruszenia art. 378a § 1 k.p.k., prawa do obrony oskarżonego. W żaden sposób powyższego wniosku nie zmienia treść opinii (k. 1145) sporządzonej po dacie wydania wyroku, po badaniu w dniu 15 czerwca 2023 r. (k. 1146 v.)”.

Odnosząc się do tych wywodów, na wstępie należy zauważyć, że treść protokołu rozprawy z dnia 2 marca 2023 r. (k. 983 – 984) jednoznacznie wskazuje, że sąd I instancji uznał, iż nieobecność oskarżonego jest usprawiedliwiona, natomiast stwierdził, że zachodzą podstawy do przeprowadzenia czynności dowodowych na tej rozprawie w trybie art. 378a k.p.k. W apelacji obrońca podnosił argumenty wskazujące, dlaczego w jego ocenie w ww. sprawie te podstawy się nie zaktualizowały. Do tych argumentów sąd odwoławczy, jak wynika z przytoczonego

wyżej wyводу, się jednak nie odniósł. Wskazał jedynie, że w tym dniu przesłuchiowano świadków, których zeznania miały tylko marginalne znaczenie dla dokonanych ustaleń faktycznych. Stanowisko to jest nietrafne. Po pierwsze bowiem, co zasadnie podniesiono w kasacji, waga dowodów nie należy do przesłanek przeprowadzenia czynności w trybie art. 378a § 1 k.p.k. Po drugie, co jeszcze istotniejsze, twierdzenie organu *ad quem* o marginalności zeznań tychże świadków trudno uznać za przekonujące, skoro świadek A.O. zeznał m.in., że „ja pana F. raz widziałem na żywo i nie zrobił na mnie dobrego wrażenia, intuicja mi wskazywała, że coś nie gra, to jest moje subiektywne odczucie. Nie mam pojęcia, jaką funkcję w spółce pełnił pan F., jakąś pełnił (...). Dla mnie osobą o większych kompetencjach był pan F. – od pana W., był od niego starszy i miał większe doświadczenie życiowe i biznesowe” (k. 985). Błędna jest również konstatacja sądu odwoławczego, iż wniosek o ponowne przesłuchanie świadków A.O. i D.P. (przesłuchanych na rozprawie w dniu 2 marca 2023 r.) złożony na rozprawie w dniu 25 maja 2023 r. był wnioskiem spóźnionym. Należy bowiem pamiętać, że na rozprawie w dniu 13 kwietnia 2023 r. nie przeprowadzano żadnych czynności, albowiem uznając obecność oskarżonego za usprawiedliwioną, przewodniczący przerwał rozprawę celem umożliwienia oskarżonemu osobistego w niej uczestnictwa (k. 1011 – 1012). Przepis art. 378a § 3 k.p.k. jednoznacznie wskazuje zaś, że w wypadku realizowania postępowania dowodowego w warunkach określonych w art. 378a § 1 k.p.k., „oskarżony lub obrońca może najpóźniej na kolejnym terminie rozprawy, o którym był należycie zawiadomiony, przy jednoczesnym braku procesowych przeszkód do jego stawiennictwa, złożyć wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu przeprowadzonego podczas jego nieobecności”. Skoro zatem oskarżony, z przyczyn zdrowotnych, nie był zdolny do udziału w rozprawie w dniu 13 kwietnia 2023 r. (co przyjął sam sąd I instancji), oczywiste jest, że termin tej rozprawy nie był ostatecznym terminem, w którym oskarżony (czy też w jego imieniu obrońca) mógł złożyć wniosek na podstawie art. 378a § 3 k.p.k. Warto w tym miejscu wskazać, że na gruncie powołanej wyżej regulacji w doktrynie trafnie akcentuje się, że „warunkiem wygaśnięcia prawa do złożenia wniosku jest należyte zawiadomienie nieobecnego na rozprawie oskarżonego lub obrońcy o kolejnym terminie rozprawy, gdy istnieje obowiązek powiadomienia, i niezłożenie wniosku w tym terminie pomimo

stawiennictwa albo ponowne niestawiennictwo bez usprawiedliwionej przyczyny. Jeżeli jednak niestawiennictwo na kolejny termin rozprawy zostało należycie usprawiedliwione, termin do złożenia wniosku ulega przesunięciu na następny termin rozprawy” (D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2025, komentarz do art. 378(a), teza 12).

Zastrzeżenia wywołuje również zdawkowe odniesienie się przez Sąd Okręgowy do przedłożonego na rozprawie odwoławczej dokumentu w postaci opinii sądowo – lekarskiej wydanej w sprawie III K 130/21 (dopuszczonej - jako dowód - na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej; data sporządzenia opinii 27 czerwca 2023 r.). W opinii tej biegły, na podstawie analizy dokumentacji lekarskiej S.F. z okresu luty – czerwiec 2023 r. i badania przeprowadzonego w dniu 15 czerwca 2023 r., stwierdził, że stan zdrowia ww. uniemożliwia mu uczestniczenie w czynnościach procesowych w charakterze oskarżonego. O ile bowiem oczywiste jest, że opinia ta (uwzględniając w szczególności czas jej sporządzenia i fakt, że została wydana w innej sprawie) nie mogła determinować decyzji procesowych sądu *a quo* orzekającego w niniejszej sprawie, to jednak należało ją mieć na uwadze przy analizie argumentów apelacyjnych wskazujących na pozbawienie oskarżonego realnego prawa do obrony na skutek prowadzenia rozprawy głównej podczas jego nieobecności. Treść wspomnianego dokumentu nie mogła być pominięta zwłaszcza przy badaniu, czy sąd pierwszej instancji podjął wszystkie niezbędne czynności, by oskarżonemu to prawo zapewnić. Warto w tym miejscu wskazać, że sąd *meriti* rozważał możliwość powołania biegłego na okoliczność oceny stanu zdrowia S.F. (pozyskał w tym celu nawet dokumentację medyczną - k. 1011 - 1015). Ostatecznie jednak tego nie uczynił.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uznał, że skarżący zdołał wykazać zaktualizowanie się w analizowanym postępowaniu podstawy kasacyjnej z art. 523 § 1 k.p.k. i w konsekwencji uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Bielsku – Białej do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Przeprowadzając kolejny raz kontrolę instancyjną sąd *ad quem*, mając na uwadze powyższe wskazania, skrupulatnie, z dochowaniem standardów wynikających z treści art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., rozważył zarzuty

apelacyjne. Po przeprowadzeniu tej kontroli sąd odwoławczy wyda orzeczenie uwzględniające standard sprawiedliwości materialnej i proceduralnej, które - jeśli zaktualizuje się taka potrzeba – w pogłębiony sposób uzasadni.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

Waldemar Płóciennik Dariusz Kala Zbigniew Puskarski

[WB]

r.g.